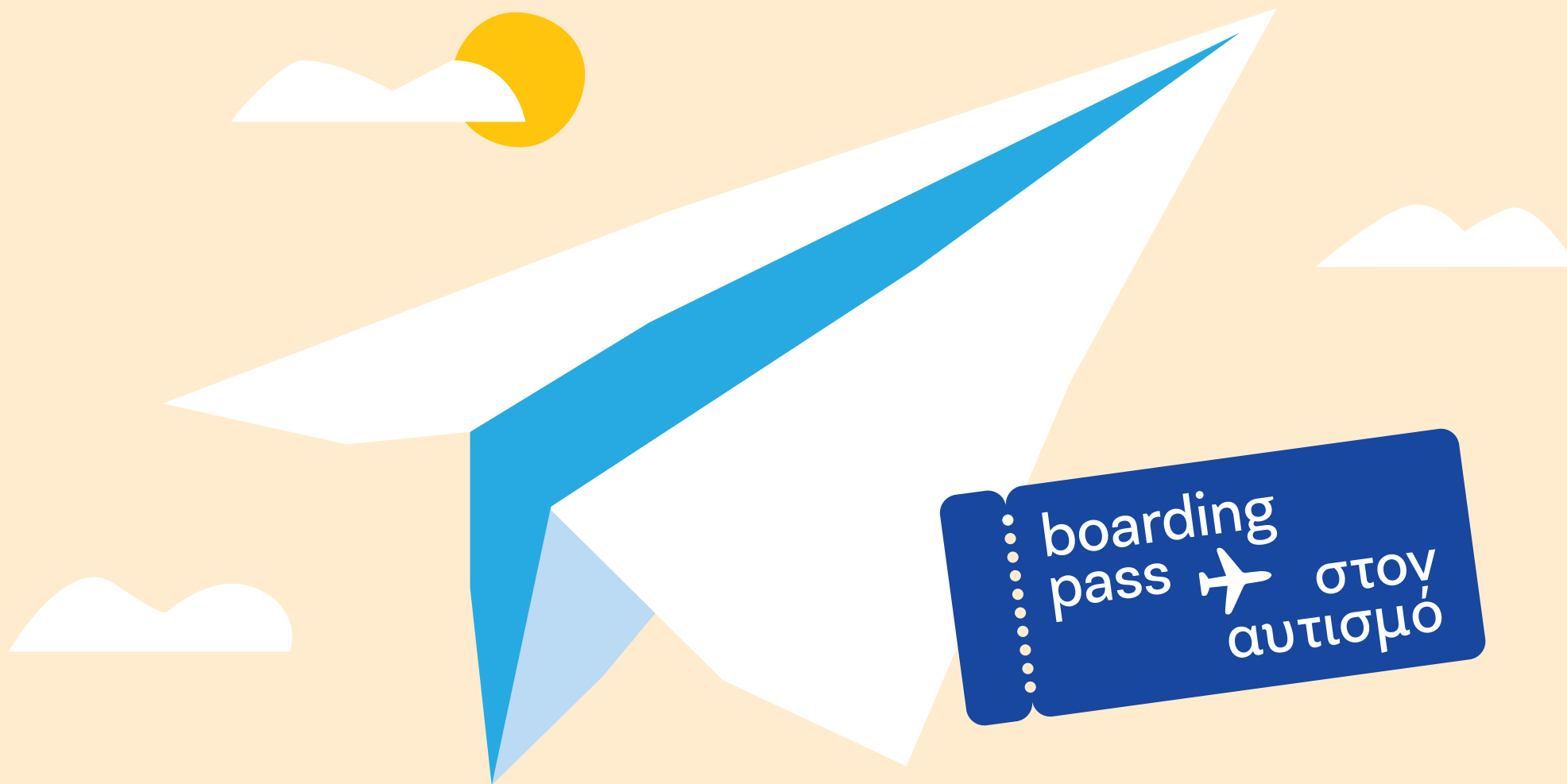

Πρόγραμμα απευαισθητοποίησης στις πτήσεις με αεροπλάνο για άτομα με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος

ONASSIS
ΕΙΔΙΚΗ
ΑΓΩΓΗ

Σκοπός και στόχος του προγράμματος απευαισθητοποίησης στις πτήσεις ατόμων με ΔΑΦ

Παρότι ένα ταξίδι με αεροπλάνο θεωρείται πλέον μια συνήθης πρακτική, **για τα άτομα με ΔΑΦ εξακολουθεί να είναι ένα «γεγονός»**, από πολλές απόψεις: είναι μια αλλαγή στη ρουτίνα τους, συνεπάγεται μετακίνηση που μπορεί να περιλαμβάνει πολλά απρόσμενα (π.χ. κίνηση και μπουτιλιάρισμα, καθυστέρηση σε κάποιο μέσο μαζικής μεταφοράς κ.λπ.), το περιβάλλον του αεροδρομίου είναι αγχογόνο (π.χ. φωτεινές πινακίδες, θόρυβοι, πολλές μεταβάσεις, αναμονές, καθυστερήσεις κ.λπ.) και, στο τέλος, μας περιμένει ένα κάπως κλειστοφοβικό περιβάλλον στο οποίο καλούμαστε να καθίσουμε στριμωχτά, να προσδεθούμε και να ζήσουμε την απογείωση και την προσγείωση που δεν είναι πάντα οι φιλικότερες συνθήκες για τις αισθήσεις μας, όπως μπορεί να είναι και αυτό καθαυτό το ταξίδι, ιδιαίτερα όταν έχει αναταράξεις! Φυσικά, δεν χρειάζεται κανείς να έχει αυτισμό για να φοβάται τα αεροπορικά ταξίδια!

Υπάρχουν πολλοί άνθρωποι χωρίς αυτισμό που έχουν φοβία για τα αεροπορικά ταξίδια. Ωστόσο, οι αισθητηριακές δυσκολίες και το αυξημένο άγχος, που χαρακτηρίζουν ένα άτομο με ΔΑΦ, δημιουργούν ένα υπόβαθρο που είναι πιθανό να το οδηγήσει σε αποστροφή για τα αεροπορικά ταξίδια.

Σκοπός του προγράμματος προσομοίωσης αεροπορικού ταξιδιού για παιδιά με ΔΑΦ είναι η απευαισθητοποίησή τους κατά την προσέλευση στον χώρο του αεροδρομίου και την πτήση με αεροπλάνο. Προκειμένου να επιτευχθεί αυτή η απευαισθητοποίηση, θα ακολουθηθεί ένα συστηματικό **πρόγραμμα εκπαίδευσης και εξοικείωσης** με τις διαδικασίες που προηγούνται ενός αεροπορικού ταξιδιού, με τα παιδιά, τους γονείς και τους θεραπευτές να καταλήγουν μέσα σε ένα πραγματικό αεροσκάφος. Το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Boarding Pass στον Αυτισμό» δημιουργήθηκε από το **Ίδρυμα Ωνάση**, με τη συνεργασία του **Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών «Ελευθέριος Βενιζέλος»**, όπου και πραγματοποιείται η τελική φάση απευαισθητοποίησης των παιδιών, τελεί υπό την επιστημονική αιγίδα του **Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών** – με την εποπτεία της Καθηγήτριας του Πανεπιστημίου Αθηνών Αγγελικής Γενά– και έχει την υποστήριξη της **AEGEAN**.

Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος

Η **Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ)** είναι ένας όρος-«ομπρέλα», που αποδίδεται ως διάγνωση σε άτομα που μπορεί να έχουν πολλές διαφορές μεταξύ τους. Κάποια μπορεί να είναι πολύ ευφυή, κάποια αλλά έχουν κοινωνικές και συναισθηματικές δυσκολίες, ενώ ορισμένα αντιμετωπίζουν πολύ σοβαρές δυσκολίες συμπεριφοράς, λόγου, επικοινωνίας, αισθητηριακής επεξεργασίας και μάθησης. Σε κάποιους ανθρώπους με ΔΑΦ, μπορεί να διακρίνονται αμέσως οι ιδιαιτερότητές τους, ενώ σε άλλους όχι. Το βέβαιο είναι ότι οι άνθρωποι με ΔΑΦ δυσκολεύονται σε πολλά επίπεδα, όπως η **διαχείριση του άγχους**, η **επεξεργασία των αισθητηριακών ερεθισμάτων**, η **επικοινωνία**, η **κατανόηση** του λόγου και των κοινωνικών συμβάσεων και η συναισθηματική έκφραση – δυσκολίες που ακόμη και όταν δεν είναι στους άλλους ευδιάκριτες, επιβαρύνουν ποικιλοτρόπως το άτομο που τις βιώνει.

Αισθητηριακές Δυσκολίες & Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ)

Μέσω των αισθήσεών μας, αντιλαμβανόμαστε το περιβάλλον και μαθαίνουμε από αυτό. Η αντίληψή μας για το περιβάλλον επηρεάζει, κατ'επέκταση, τα συναισθήματά μας, τη συμπεριφορά μας, αλλά ακόμη και τον τρόπο με τον οποίο επικοινωνούμε με τους άλλους. Η αισθητηριακή επεξεργασία αναφέρεται στην ικανότητα του ατόμου **να βιώνει, να κατανοεί και να οργανώνει αισθητηριακά ερεθίσματα** που προέρχονται από το σώμα και από το περιβάλλον του.

Σε πολλά άτομα με ΔΑΦ, η ευαισθησία και οι δυσκολίες στην αισθητηριακή επεξεργασία μπορεί να διαπιστώνονται **σε μία ή περισσότερες από τις αισθήσεις** (π.χ. ακοή, αφή, όσφρηση, όραση, γεύση, ισορροπία και ιδιοδεκτικότητα). Συγκεκριμένα, μπορεί το άτομο με ΔΑΦ να εμφανίζει **υπό-ευαισθησία** ή/και **υπέρ-ευαισθησία** στα αισθητηριακά ερεθίσματα, και μάλιστα με συχνές εναλλαγές, με αποτέλεσμα να του προξενείται δυσφορία, άγχος, αλλά ακόμη και σωματικό άλγος. Οι άτυπες αυτές μορφές αντίδρασης σε αισθητηριακά ερεθίσματα μπορεί

Όταν αυτές οι δυσκολίες κορυφώνονται, όταν το περιβάλλον δεν βοηθά το άτομο με ΔΑΦ, τότε μπορεί αυτό να καταφύγει σε ακραίες αντιδράσεις, όπως **εκρήξεις θυμού** ή **αυτο-τραυματική συμπεριφορά**. Οι άνθρωποι στους οποίους γίνεται διάγνωση Διαταραχής Αυτιστικού Φάσματος **αυξάνονται με επιδημική συχνότητα** τα τελευταία χρόνια, χωρίς να γνωρίζουμε σε τι οφείλεται αυτή η αύξηση.

Εκτιμάται ότι 1 στα 68 άτομα στον γενικό πληθυσμό έχουν διάγνωση Διαταραχής Αυτιστικού Φάσματος. Όμως, με έγκαιρη και εντατική παρέμβαση, που παρέχεται από άρτια καταρτισμένους ειδικούς, ένα ποσοστό παιδιών με ΔΑΦ μπορεί να έχει άριστη εξέλιξη και να ζήσει μια καθόλα φυσιολογική ζωή. Ωστόσο, η πλειονότητα των ατόμων με ΔΑΦ θα χρειαστεί είτε μικρή είτε συνεχή στήριξη διά βίου. Οι λόγοι μιας μη επιθυμητής εξέλιξης μπορεί να είναι οι εγγενείς καταβολές του παιδιού (σοβαρή οργανική επιβάρυνση), αλλά και η ελλιπής παροχή των απαιτούμενων υπηρεσιών εκπαίδευσης και θεραπείας για παιδιά με ΔΑΦ.

να οδηγήσουν σε **αντικοινωνικές μορφές συμπεριφοράς**, αλλά και σε μια τάση του ατόμου με ΔΑΦ να αποφεύγει να εκτίθεται σε πλήθος συνθηκών που η πλειονότητα των ανθρώπων θεωρούν ευχάριστες, όπως το διάλειμμα στο σχολείο ή η παιδική χαρά.

Το αεροδρόμιο μπορεί να είναι ένα εξαιρετικά διεγερτικό, σύνθετο και απαιτητικό περιβάλλον για ένα άτομο με ΔΑΦ, καθώς εμπεριέχει πλήθος ταυτόχρονων αισθητηριακών ερεθισμάτων (π.χ. έντονα φώτα, πολυκοσμία, ανακοινώσεις κ.λπ.).

Επομένως, εάν το άτομο δεν έχει προετοιμαστεί κατάλληλα για ένα τέτοιο περιβάλλον, θα βιώσει **άγχος** και **ανασφάλεια**, αφού θα βρίσκεται σε διαρκή επαγρύπνηση αποφυγής αισθητηριακών ενοχλήσεων –κατά συνέπεια, είναι πιθανό **να διαταραχθεί η συμπεριφορά του**.

Άγχος και ΔΑΦ

Τα άτομα με ΔΑΦ βιώνουν **έντονο άγχος**, που συνήθως προκύπτει από την αδυναμία τους να επικοινωνήσουν τις ανάγκες τους και να αποκωδικοποιήσουν τα κοινωνικά δρώμενα, αλλά και από τις αισθητηριακές τους ευαισθησίες. Για παράδειγμα, εκδηλώνουν έντονο άγχος όταν καλούνται να ενταχθούν σε μια κοινωνική συνθήκη, όταν υπάρχει αλλαγή στη ρουτίνα τους και όταν δεν μπορούν να προβλέψουν και να ελέγξουν το τι θα τους συμβεί. Το περιβάλλον ενός αεροδρομίου, η πτήση, το ταξίδι, ο άγνωστος προορισμός συνιστούν συνθήκες που συνήθως προκαλούν ιδιαίτερα έντονο άγχος σε άτομα με ΔΑΦ.

Το βίωμα του άγχους συνοδεύεται από **σωματικά συμπτώματα** (π.χ. ιδρώτας, σφίξιμο στο στομάχι και ταχυκαρδία) και επηρεάζει τις σκέψεις και τη συμπεριφορά μας. Τα σωματικά συμπτώματα συνήθως συνοδεύονται από αρνητικές σκέψεις, οι οποίες μπορεί να κατακλύζουν τον άνθρωπο που βρίσκεται υπό την επήρεια έντονου άγχους (π.χ. «τι θα γίνει αν μου ανοίξουν τις βαλίτσες;» ή «πώς θα μου κάνουν σωματικό έλεγχο;»). Τα άτομα με ΔΑΦ συνήθως δεν κοινοποιούν με λόγια το άγχος τους και **εκφράζουν τα συναισθήματά τους μέσω κάποιας συμπεριφοράς** (π.χ. με έκρηξη θυμού). Συνεπώς, είναι σημαντικό να δείχνουμε κατανόηση και να τα βοηθάμε να μάθουν να χρησιμοποιούν στρατηγικές διαχείρισης του άγχους.

Τι δυσκολεύει τα άτομα με ΔΑΦ;

1.

Οι σύνθετες έννοιες.
Οι άνθρωποι που μιλούν γρήγορα και πολύ.

2.

Οι άνθρωποι που φωνάζουν ή τσακώνονται.

3.

Οι εκπλήξεις, τα απροσδόκητα, οι αλλαγές στο πρόγραμμα.

4.

Να καταλάβουν τις σκέψεις & τα συναισθήματα των άλλων.

5.

Ορισμένες γεύσεις και οσμές τους ενοχλούν.

6.

Καταλαβαίνουν αυτά που λέτε κυριολεκτικά. Δεν καταλαβαίνουν μεταφορικές εκφράσεις και το χιούμορ.

7.

Να εξηγούν με λόγια τι τα ενοχλεί ή τι χρειάζονται. Γ' αυτό μπορεί να ακούσετε να φωνάζουν ή να κάνουν επαναλαμβανόμενες κινήσεις.

8.

Η πίεση για άμεση ανταπόκριση (χρειάζονται περισσότερο χρόνο για να καταλάβουν τι ζητάτε).

9.

Οι αισθήσεις τους λειτουργούν με διαφορετικό τρόπο από τον δικό σας. Δεν αντέχουν τη φασαρία, τον πολύ κόσμο, τους θορύβους, τα μεγάφωνα, τα φώτα και τους αγγίζουν.

Τι βοηθάει τα άτομα με ΔΑΦ;

1.

Να μη ζητάτε να σας κοιτάζουν στα **μάτια** όταν τους μιλάτε. Να χρησιμοποιείτε **απλές προτάσεις** και εύκολες λέξεις.

2.

Να μιλάτε **χαμηλόφωνα**.

3.

Όταν γνωρίζουν από πριν τι **πρόκειται να συμβεί** ή τι χρειάζεται να κάνουν.

4.

Να τους εξηγεί κάποιος με απλό τρόπο **πώς αισθάνεται**, τι του αρέσει και τι δεν του αρέσει.

5.

Να τα ρωτάτε **τι θέλουν να φάνε**.

6.

Μιλήστε τους με **απλά και συγκεκριμένα λόγια**, για να πείτε τι θέλετε από εκείνα. Μαζί με τα λόγια, τους βοηθάει να βλέπουν και εικόνες.

7.

Να τους δείχνετε κατανόηση επειδή **δεν μπορούν να επικοινωνήσουν** όπως εσείς.

8.

Να είστε **υπομονητικοί** μαζί τους.

9.

Ένα ήσυχο περιβάλλον. Ο χαμηλός φωτισμός.

Τι μπορώ να κάνω στη διάρκεια του ταξιδιού;

Αν μπορείτε, παραχωρήστε τους
τη θέση σας, στη σειρά ή στο αεροπλάνο.

Αν κάνουν κάτι που πιθανόν σας ενοχλεί,
πείτε το ευγενικά στα παιδιά ή τον συνοδό τους.

Αν δείτε ότι δυσκολεύονται στην έκφραση,
προσπαθήστε: να διατηρήσετε την ψυχραιμία σας,
να **αποφύγετε το επίμονο βλέμμα** σ' αυτά
ή/και τον συνοδό τους, να **αποφύγετε τις**
συμβουλές, τις συστάσεις και τα σχόλια προς
τα ίδια και τον συνοδό τους.

Αν θέλετε να βοηθήσετε, **πλησιάστε ήρεμα**
–καλύτερα από τη μεριά του συνοδού–
και ρωτήστε τον διακριτικά **αν χρειάζεται**
βοήθεια ή τη συνδρομή σας.

Μην προβείτε σε οποιαδήποτε κίνηση **χωρίς**
την έγκριση του συνοδού.

Αν δεν ξέρετε τι να κάνετε, αν δεν γνωρίζετε
πώς να αντιδράσετε, μπορείτε να **απευθυνθείτε**
σε κάποιον εργαζόμενο του αεροδρομίου,
ώστε να σας ενημερώσει για το τι θα μπορούσατε
να κάνετε.

Να είστε **υπομονετικοί** και **υποστηρικτικοί**
με όποιο τρόπο μπορείτε.

Οι γονείς τους κάνουν ό,τι μπορούν για να βοηθήσουν.
Δεν προκάλεσαν αυτοί τις δυσκολίες. Προσπαθήστε
να είστε υποστηρικτικοί και διακριτικοί.

Θυμηθείτε ότι είναι διαφορετικό το «δεν θέλω
να κάνω κάτι» από το «**δεν μπορώ να κάνω κάτι**».

Μεθοδολογία Κοινωνικών Ιστοριών

Τι είναι οι Κοινωνικές Ιστορίες:

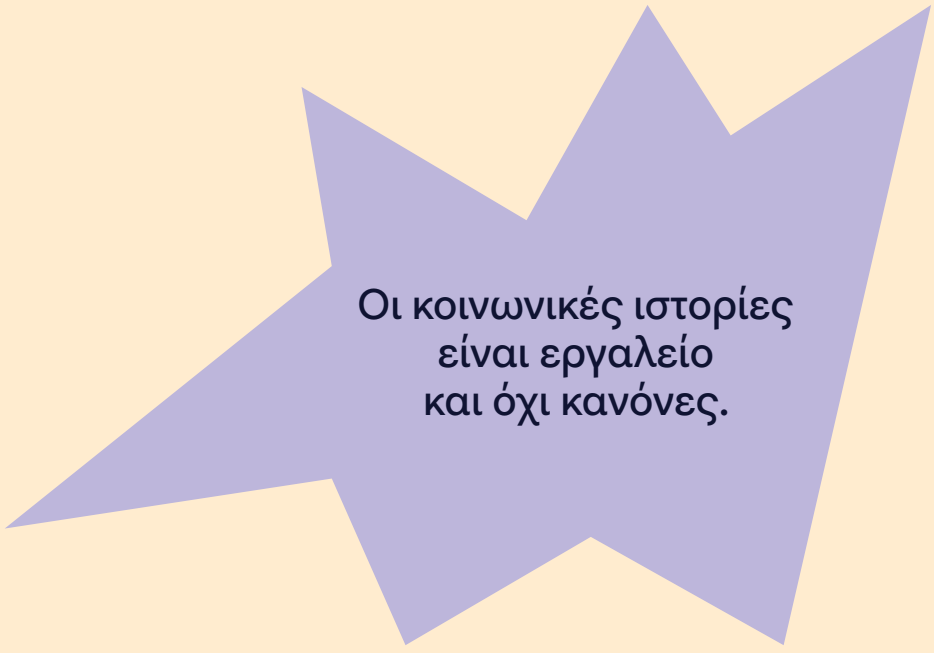
Οι **Κοινωνικές Ιστορίες (ΚΙ)** είναι μικρές ιστορίες που παρουσιάζουν συγκεκριμένες περιστάσεις, καθώς και τον τρόπο εμπλοκής ενός ή περισσότερων ατόμων σε αυτές. Περιλαμβάνουν πληροφορίες σχετικές με αυτές τις συγκεκριμένες περιστάσεις, όπως τα βήματα προσέγγισής τους, τα πιθανά σενάρια και τις ενδεχόμενες αντιδράσεις των εμπλεκόμενων κ.ά. Ο αγγλικός όρος για τις κοινωνικές ιστορίες είναι **social stories** και αποδίδεται στην **Carol Gray** (2015).

Σκοπός των Κοινωνικών Ιστοριών:

Χρησιμοποιώντας φωτογραφίες ή σαφή περιγραφή μιας κοινωνικής κατάστασης, συντάσσουμε μια κοινωνική ιστορία, με σκοπό να διδάξουμε αποτελεσματικές και κοινωνικά αποδεκτές αντιδράσεις που θα αντικαταστήσουν ανεπαρκείς ή δυσλειτουργικές αντιδράσεις του παιδιού με ΔΑΦ στην εν λόγω κοινωνική κατάσταση. Κατ' αυτό τον τρόπο, αφενός **βελτιώνεται η κοινωνική συμπεριφορά** του αποδέκτη της κοινωνικής ιστορίας και, αφετέρου, περιορίζονται πιθανές δυσλειτουργικές αντιδράσεις, όπως το αυξημένο άγχος ή η τάση αποφυγής μιας κατάστασης που συνιστά πρόκληση για το άτομο με ΔΑΦ.

Συγγραφή Κοινωνικής Ιστορίας:

Ως προς τη συγγραφή και τη δομή των κοινωνικών ιστοριών, ο συγγραφέας ακολουθεί **συγκεκριμένο τρόπο γραφής ή/και απεικόνισης** μιας ιστορίας, προκειμένου να βοηθήσει ένα άτομο να κατανοήσει μια περίπλοκη ή δύσκολη κατάσταση μέσω της παρουσίασης σχετικών πληροφοριών με τρόπο **κυριολεκτικό, ξεκάθαρο** και, συνήθως, με τη χρήση οπτικοποιημένου υλικού.

Οι κοινωνικές ιστορίες
είναι εργαλείο
και όχι κανόνες.

Η **Carol Gray** παραθέτει ένα σύνολο κατευθυντήριων αρχών, που μας βοηθούν στη σύνταξη κοινωνικών ιστοριών. Σε ό,τι αφορά τη σύνταξη μιας κοινωνικής ιστορίας για εξοικείωση με το αεροπορικό ταξίδι, είναι σημαντικό να λάβουμε υπόψη τις ακόλουθες αρχές:

1. Ξεκινήστε νωρίς

Είναι σημαντικό να έχετε χρόνο για να εντοπίσετε και να επεξεργαστείτε τις πληροφορίες που θα χρειαστούν για το αεροπορικό ταξίδι, αλλά και για να προετοιμάσετε το παιδί χωρίς άγχος.

2. Ενημερωθείτε

Πριν ξεκινήσετε την προετοιμασία, προσπαθήστε να συλλέξετε όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες για το ταξίδι που πρόκειται να κάνετε.

- Γενικές πληροφορίες για την **κοινωνική κατάσταση** (ποιος, πού, πότε, πώς, τι, γιατί)
- **Χαρακτηριστικά του παιδιού** που μπορεί να επηρεάσουν την έκβαση της ιστορίας (ηλικία, γνωστικό επίπεδο, ιδιαίτερα ενδιαφέροντα, συνήθης συμπεριφορά)

3. Διαμορφώστε την ιστορία

Εφόσον συγκεντρώσετε τις πληροφορίες, είναι απαραίτητο να **προσαρμόσετε τις ΚΙ στις ανάγκες του παιδιού σας**. Κατά τη συγγραφή της ιστορίας λαμβάνουμε υπόψη τα ακόλουθα:

- Μια ιστορία συντάσσεται βάσει **4 ειδών βασικών προτάσεων**: τις Περιγραφικές, αυτές των Εσωτερικών Καταστάσεων, τις Προτάσεις Επιβεβαίωσης και τις Καθοδηγητικές (Gray 2012).
- Για κάθε κοινωνική ιστορία, μία Καθοδηγητική Πρόταση θα πρέπει να πλαισιώνεται από **2-5 Περιγραφικές Προτάσεις ή/και Προτάσεις Εσωτερικών Καταστάσεων ή Προτάσεις Επιβεβαίωσης**.

4. Διαβάστε μαζί

Είναι καλό να διαβάσετε τις ΚΙ σε έναν ήσυχο χώρο και όταν το παιδί είναι **χαλαρό** και **ευδιάθετο**. **Παρατηρήστε τις αντιδράσεις του**, ώστε να διορθώσετε ή να επεξηγήσετε κάτι σε περίπτωση που αυτό κριθεί απαραίτητο.

5. Επαναλάβετε

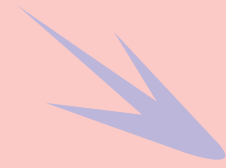
Η ανάγνωση των ΚΙ θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί **2-3 ημέρες πριν** από το προγραμματισμένο ταξίδι, ώστε να υπάρχει χρόνος επανάληψης. Η ΚΙ να είναι διαθέσιμη στο παιδί, ώστε να μπορεί να την επεξεργαστεί και μόνο του.

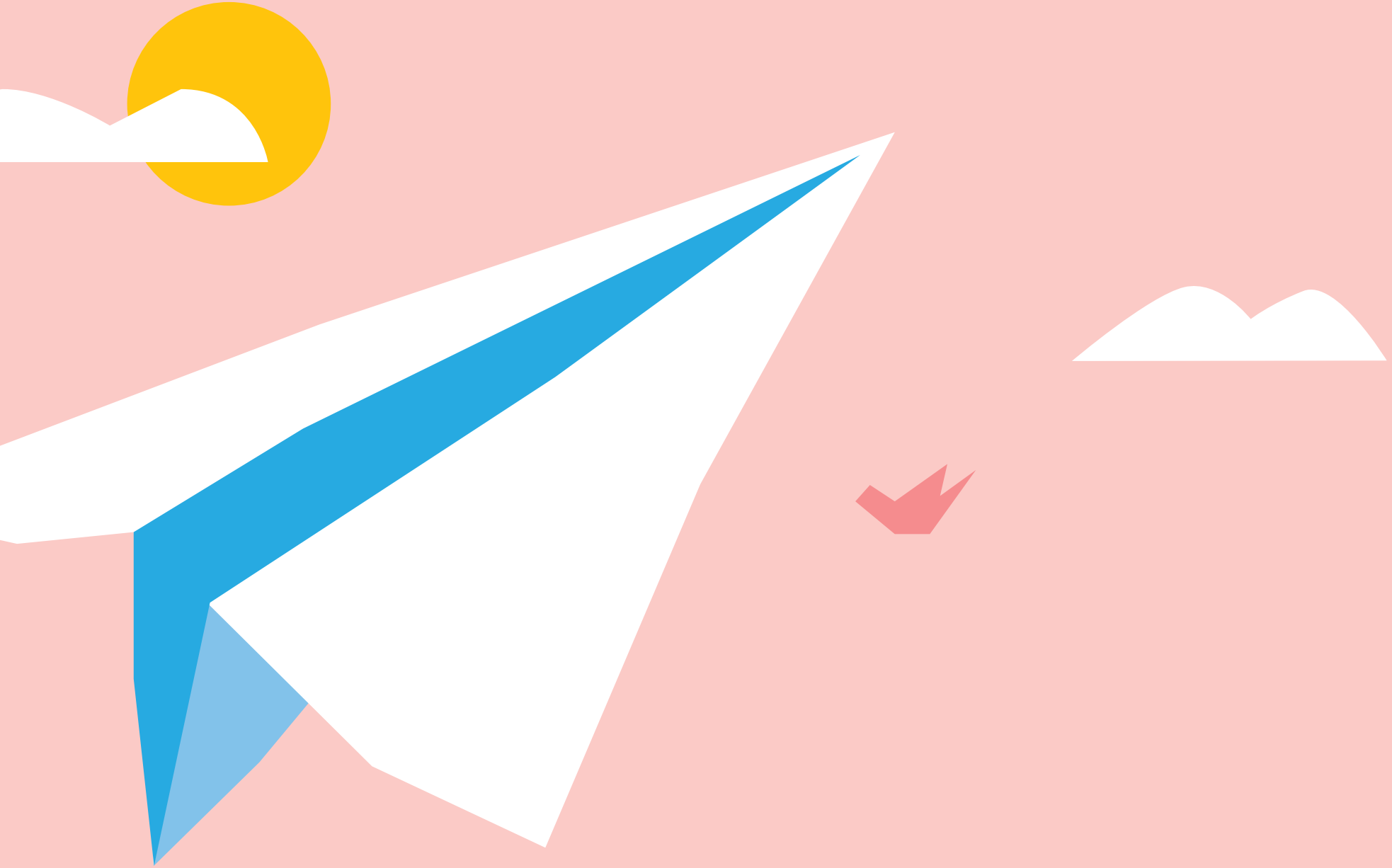
6. Ενημερώστε

Είναι σημαντικό όλα τα άτομα που εμπλέκονται στην ιστορία να **γνωρίζουν τον ρόλο τους** και να ανταποκρίνονται ανάλογα.

7. Θυμηθείτε

Να έχετε την ΚΙ μαζί σας μέχρι την ολοκλήρωση του ταξιδιού σας.

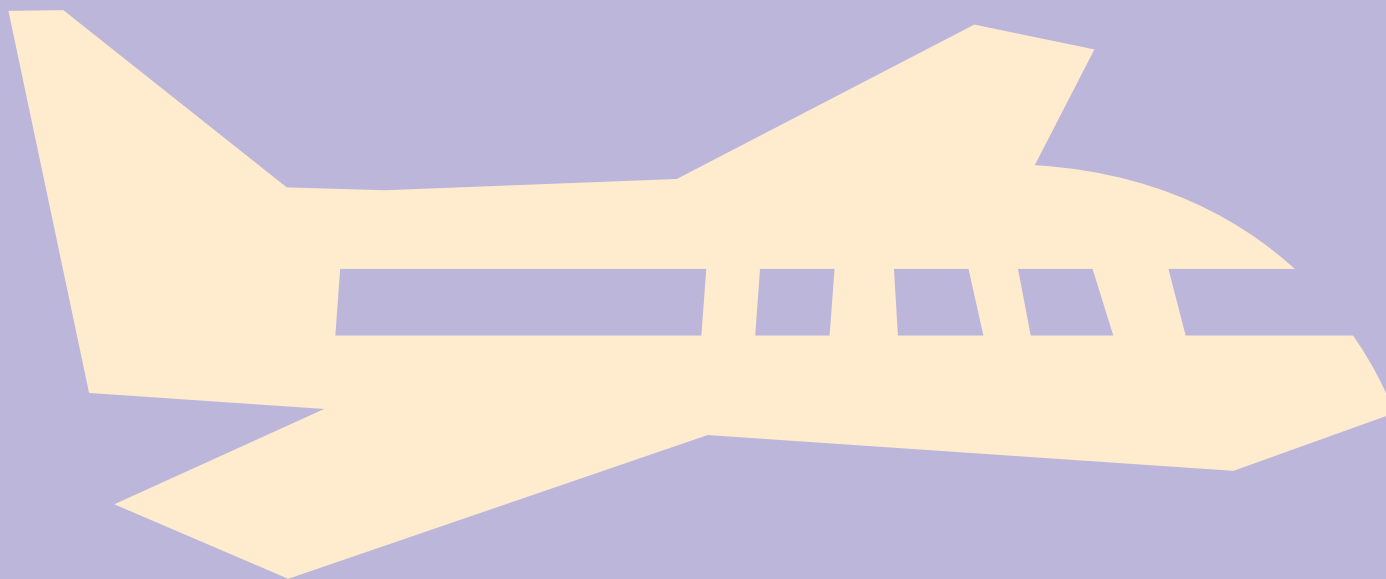

Εισαγωγικές παράγραφοι πριν από τα σενάρια των ΚΙ - Κατευθυντήριες γραμμές για τους γονείς/συνοδούς

Η κατάλληλη προετοιμασία ενός ατόμου με ΔΑΦ πριν από μια αεροπορική πτήση συνιστά καθοριστικό παράγοντα για την επιτυχή έκβαση του ταξιδιού.

Θα ακολουθήσουν 9 κοινωνικές ιστορίες που αποτελούν ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα προετοιμασίας του παιδιού με ΔΑΦ για ένα αεροπορικό ταξίδι, ξεκινώντας από το πώς προετοιμάζεται για το ταξίδι του μέχρι και την επιβίβαση στο αεροσκάφος και την προετοιμασία για απογείωση.

Ιστορία για Νήπιο με ΔΑΦ
που απαιτεί σημαντική στήριξη

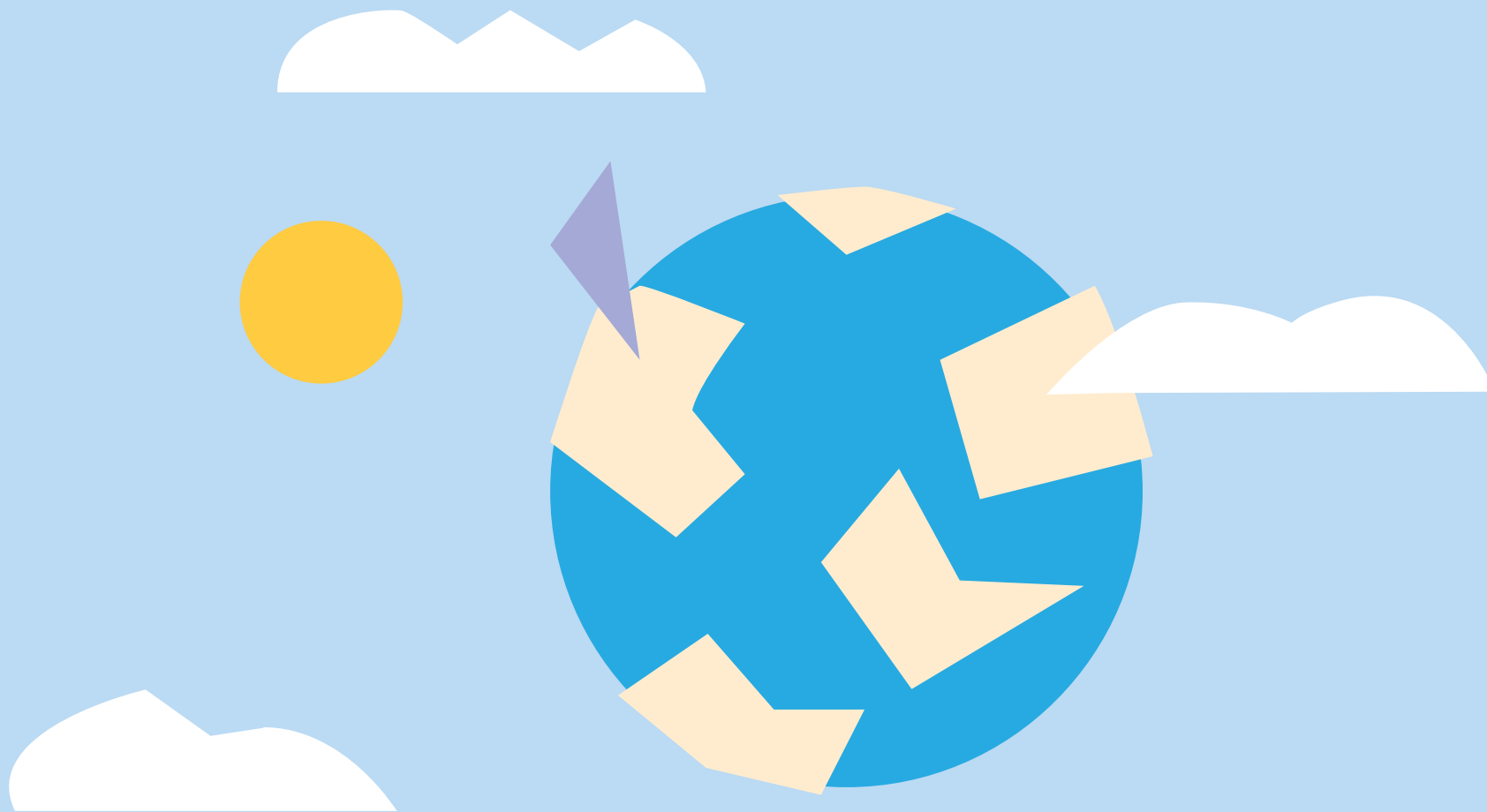
1^η Κοινωνική Ιστορία -
«Προετοιμασία για το αεροπορικό ταξίδι»

Πληροφορίες για το ταξίδι (Εισαγωγική Ιστορία)

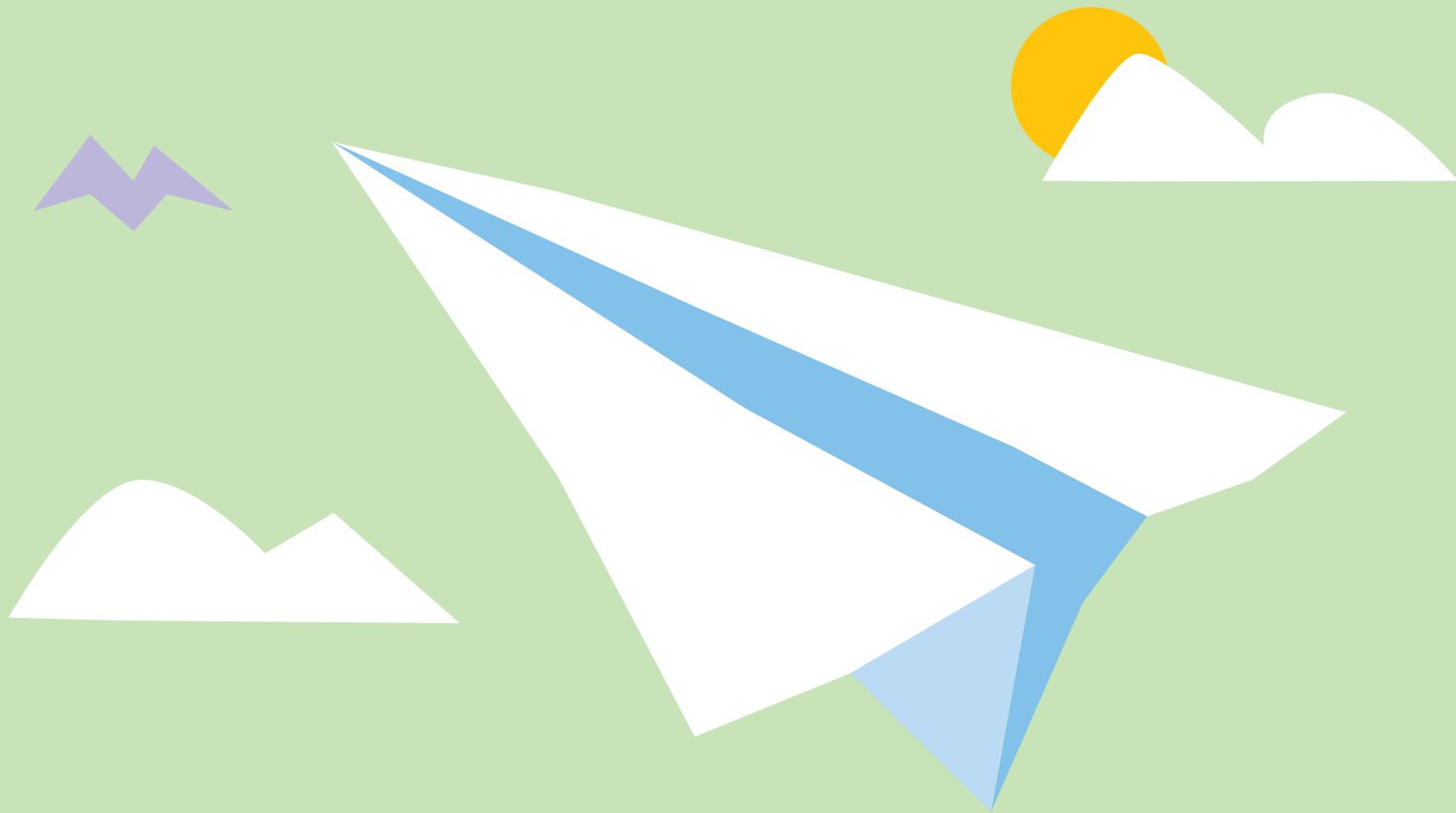

Με λένε ..... και είμαι ..... ετών.

Με ..... (συνοδό) αποφασίσαμε να πάμε
ένα ταξίδι ..... (προορισμό).

Εμείς ..... (προορισμό) θα πάμε με αεροπλάνο.

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

ΔΕ	ΤΡ	ΤΕ	ΠΕ	ΠΑ	ΣΑ	ΚΥ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

ΔΕ	ΤΡ	ΤΕ	ΠΕ	ΠΑ	ΣΑ	ΚΥ
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28				

ΜΑΡΤΙΟΣ

ΔΕ	ΤΡ	ΤΕ	ΠΕ	ΠΑ	ΣΑ	ΚΥ
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

ΔΕ	ΤΡ	ΤΕ	ΠΕ	ΠΑ	ΣΑ	ΚΥ
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

ΜΑΪΟΣ

ΔΕ	ΤΡ	ΤΕ	ΠΕ	ΠΑ	ΣΑ	ΚΥ
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

ΙΟΥΝΙΟΣ

ΔΕ	ΤΡ	ΤΕ	ΠΕ	ΠΑ	ΣΑ	ΚΥ
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

ΙΟΥΛΙΟΣ

ΔΕ	ΤΡ	ΤΕ	ΠΕ	ΠΑ	ΣΑ	ΚΥ
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

ΔΕ	ΤΡ	ΤΕ	ΠΕ	ΠΑ	ΣΑ	ΚΥ	
			1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12	
13	14	15	16	17	18	19	
20	21	22	23	24	25	26	
27	28	29	30	31			

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

ΔΕ	ΤΡ	ΤΕ	ΠΕ	ΠΑ	ΣΑ	ΚΥ
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

ΔΕ	ΤΡ	ΤΕ	ΠΕ	ΠΑ	ΣΑ	ΚΥ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

ΔΕ	ΤΡ	ΤΕ	ΠΕ	ΠΑ	ΣΑ	ΚΥ
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

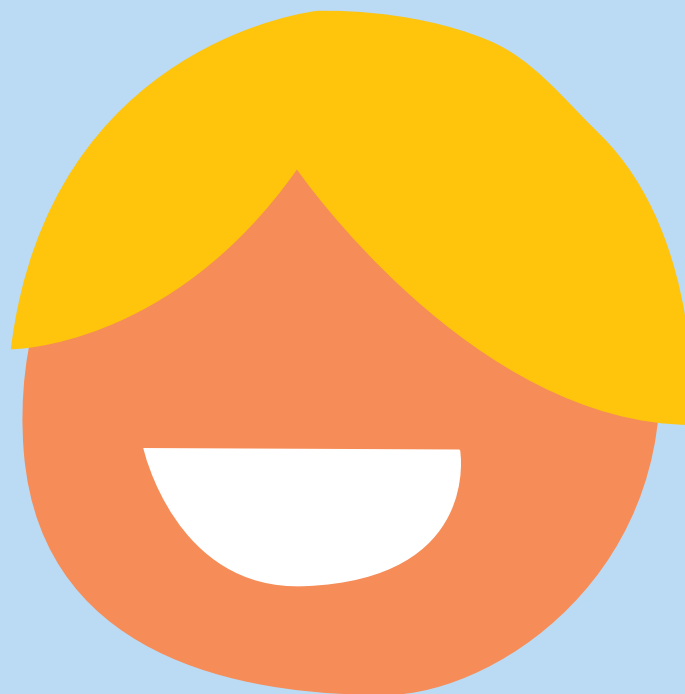
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

ΔΕ	ΤΡ	ΤΕ	ΠΕ	ΠΑ	ΣΑ	ΚΥ	
						1	2
3	4	5	6	7	8	9	
10	11	12	13	14	15	16	
17	18	19	20	21	22	23	
24	25	26	27	28	29	30	
31							

Θα ταξιδέψουμε με το αεροπλάνο
(σημειώστε την ημερομηνία στο ημερολόγιο)

Οι γονείς μου είναι πολύ χαρούμενοι
που θα ταξιδέψουμε μαζί με το αεροπλάνο.

Κι εγώ είμαι πολύ χαρούμενος
που θα ταξιδέψω με το αεροπλάνο!

Προσοχή!

Να θυμάστε σχετικά με την προετοιμασία για το αεροπορικό ταξίδι:

Η εξοικείωση του παιδιού με το ταξίδι μπορεί να περιλαμβάνει τα ακόλουθα σε σχέση με ένα αεροπορικό ταξίδι:

- βιβλία
- βίντεο ή/και φωτογραφίες
- παιχνίδια (π.χ. playmobil, παζλ)

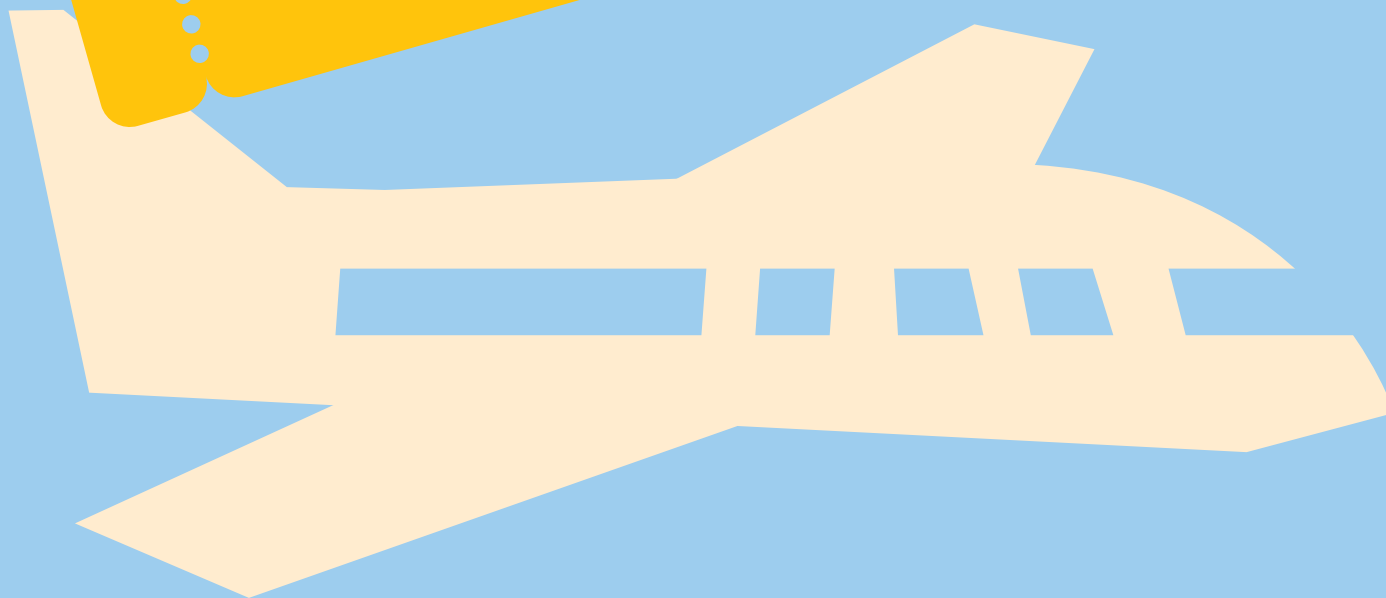

ONASSIS
ΕΙΔΙΚΗ
ΑΓΩΓΗ

Ιστορία για Νήπιο με ΔΑΦ
που απαιτεί σημαντική στήριξη

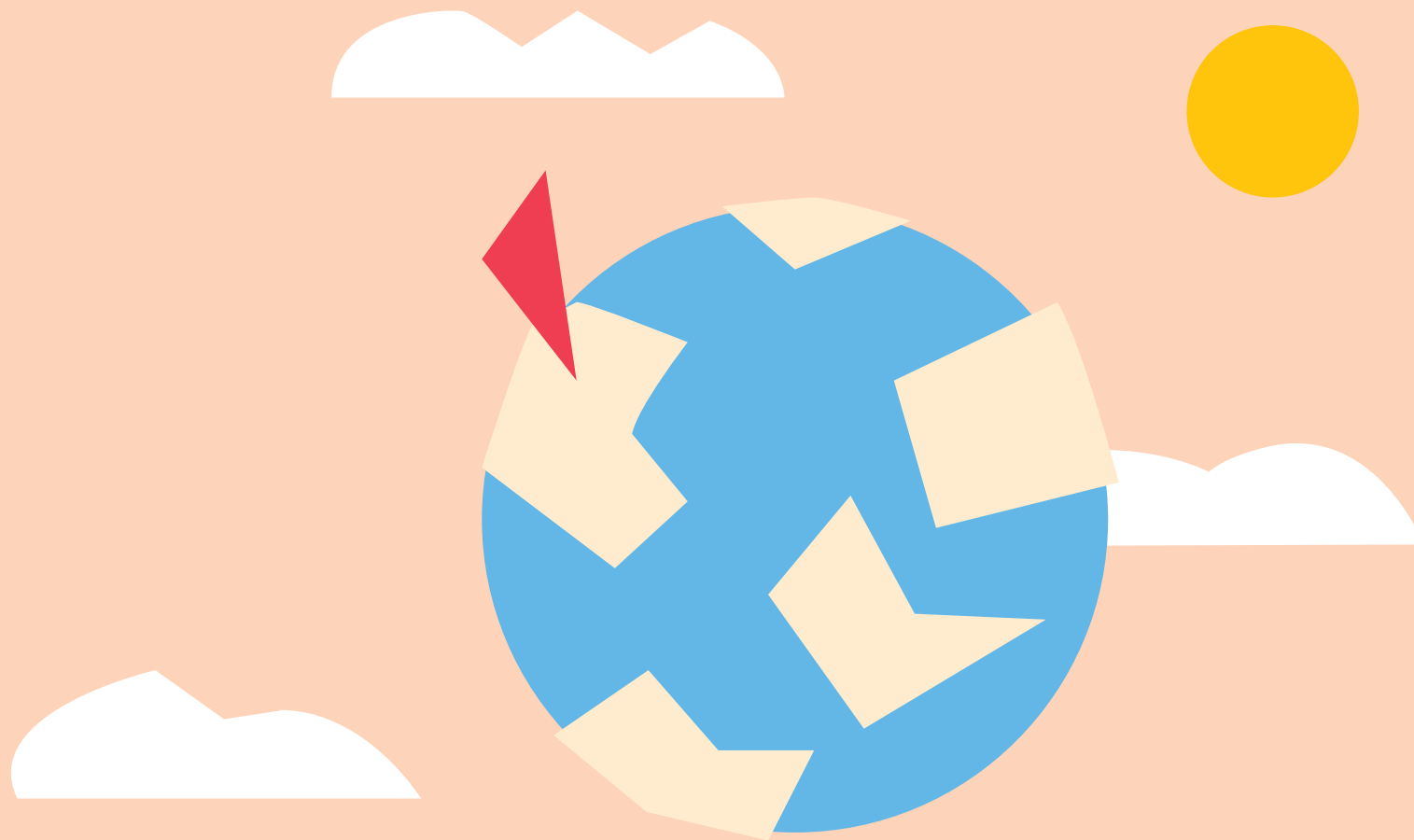
2^η Κοινωνική Ιστορία – «Προετοιμασία για το αεροπορικό ταξίδι»

Ετοιμάζω τα ρούχα και την τσάντα μου για το ταξίδι.

Με λένε ..... και είμαι ..... ετών.

Με ..... (συνοδό) θα ταξιδέψω με αεροπλάνο
για ..... (προορισμό).

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ

ΔΕ	ΤΡ	ΤΕ	ΠΕ	ΠΑ	ΣΑ	ΚΥ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ

ΔΕ	ΤΡ	ΤΕ	ΠΕ	ΠΑ	ΣΑ	ΚΥ
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28				

ΜΑΡΤΙΟΣ

ΔΕ	ΤΡ	ΤΕ	ΠΕ	ΠΑ	ΣΑ	ΚΥ
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

ΔΕ	ΤΡ	ΤΕ	ΠΕ	ΠΑ	ΣΑ	ΚΥ
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

ΜΑΪΟΣ

ΔΕ	ΤΡ	ΤΕ	ΠΕ	ΠΑ	ΣΑ	ΚΥ
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

ΙΟΥΝΙΟΣ

ΔΕ	ΤΡ	ΤΕ	ΠΕ	ΠΑ	ΣΑ	ΚΥ
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

ΙΟΥΛΙΟΣ

ΔΕ	ΤΡ	ΤΕ	ΠΕ	ΠΑ	ΣΑ	ΚΥ
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

ΔΕ	ΤΡ	ΤΕ	ΠΕ	ΠΑ	ΣΑ	ΚΥ
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ

ΔΕ	ΤΡ	ΤΕ	ΠΕ	ΠΑ	ΣΑ	ΚΥ
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ

ΔΕ	ΤΡ	ΤΕ	ΠΕ	ΠΑ	ΣΑ	ΚΥ
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

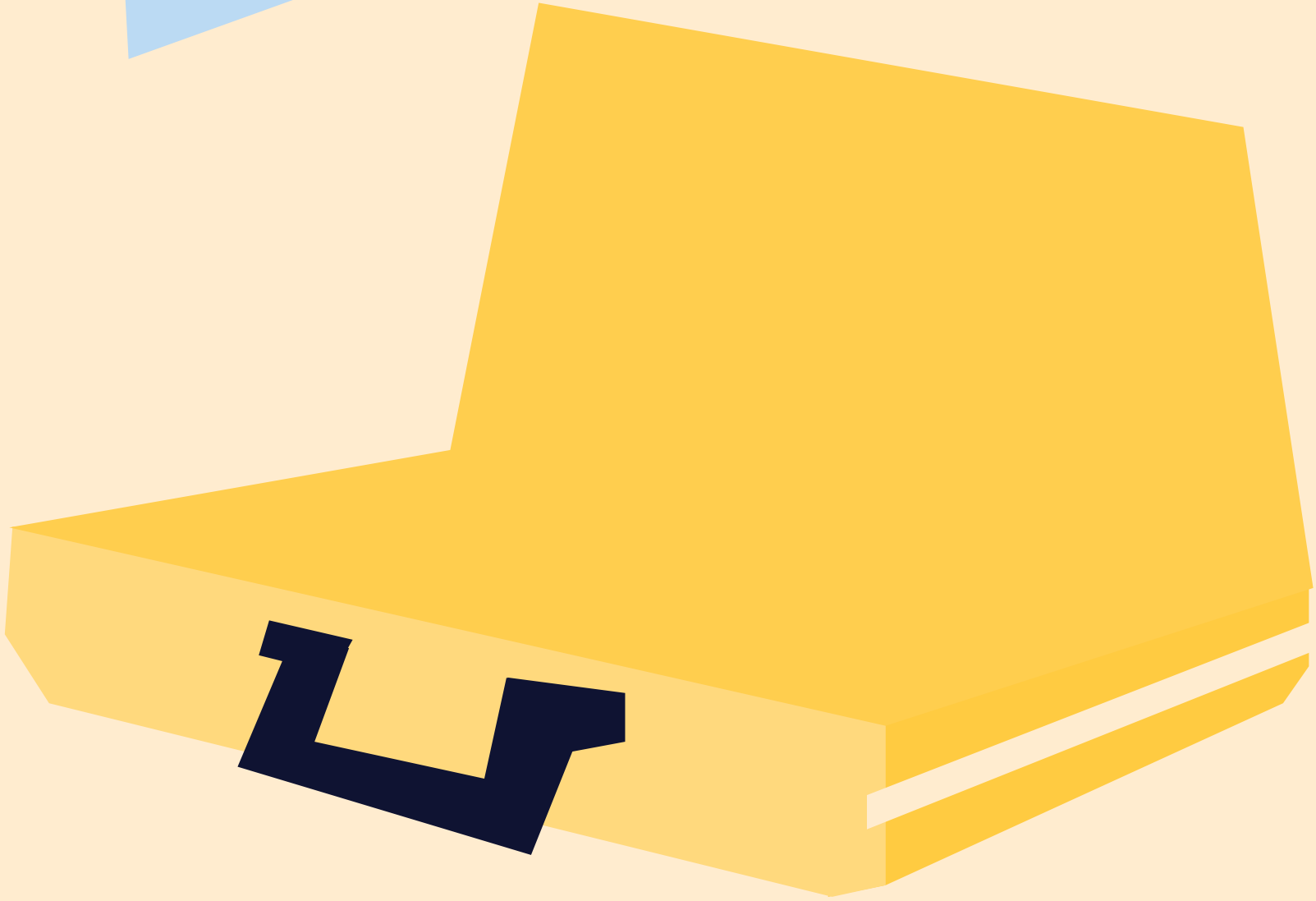
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ

ΔΕ	ΤΡ	ΤΕ	ΠΕ	ΠΑ	ΣΑ	ΚΥ
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

ΔΕ	ΤΡ	ΤΕ	ΠΕ	ΠΑ	ΣΑ	ΚΥ
						1
2						
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

Μια μέρα πριν από το ταξίδι
(σημειώνω την ημερομηνία στο ημερολόγιο)

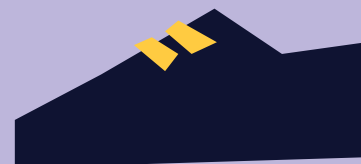
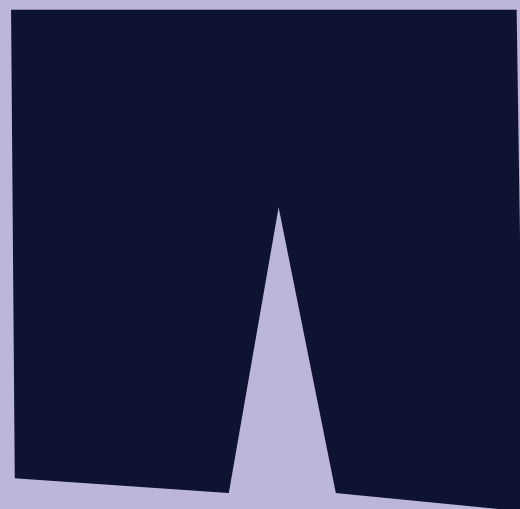
1. Θα ετοιμάσουμε τις βαλίτσες μας.
Η μαμά θα με βοηθήσει να φτιάξω
τη μεγάλη βαλίτσα μου.

2. Θα πάρω και μία τσάντα μαζί μου στο αεροπλάνο με τα αγαπημένα μου πράγματα.

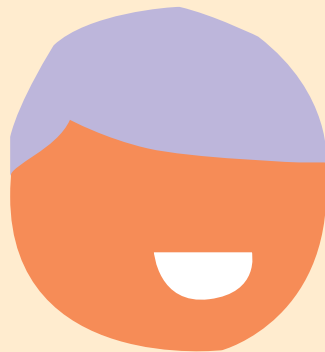
Θα βάλω στην τσάντα μου:

.....
.....
.....

3. Αυτά είναι τα ρούχα που θα φοράω στο ταξίδι.
Θυμάμαι: Θα βάλω τα ρούχα μου
δίπλα στην τσάντα μου για να τα έχω έτοιμα!

Είμαι χαρούμενος που αύριο πάω ταξίδι.

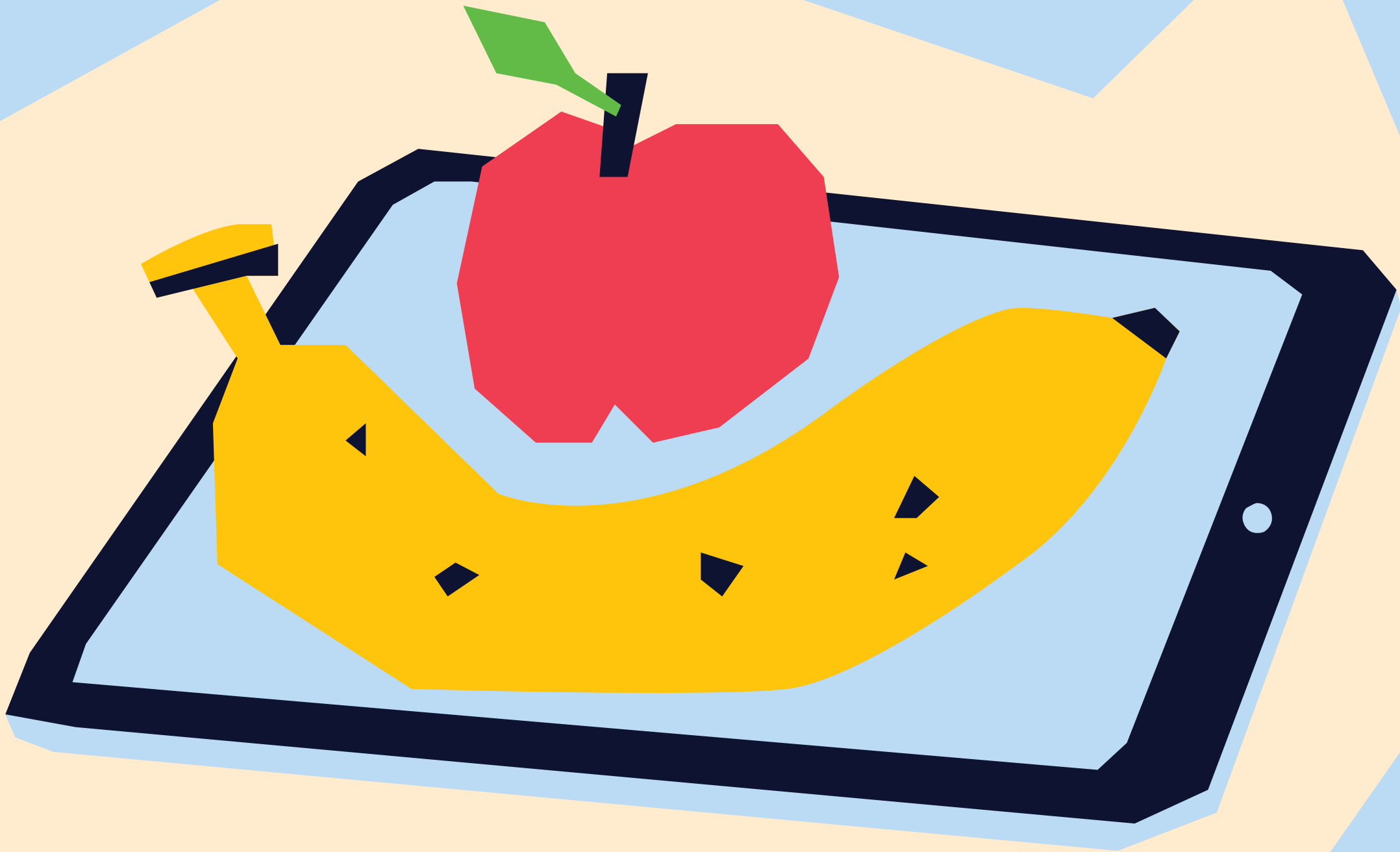
Προσοχή!

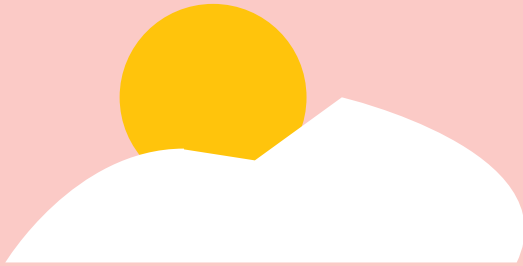
Για την προετοιμασία της τσάντας του παιδιού:

Προμηθευτείτε υλικό που θα κρατήσει ζωντανό το ενδιαφέρον του παιδιού κατά το ταξίδι, όπως:

- ένα καινούργιο παιχνίδι
- tablet, με αγαπημένες εφαρμογές
- σνακ και ροφήματα

Ιστορία για Νήπιο με ΔΑΦ
που απαιτεί στήριξη

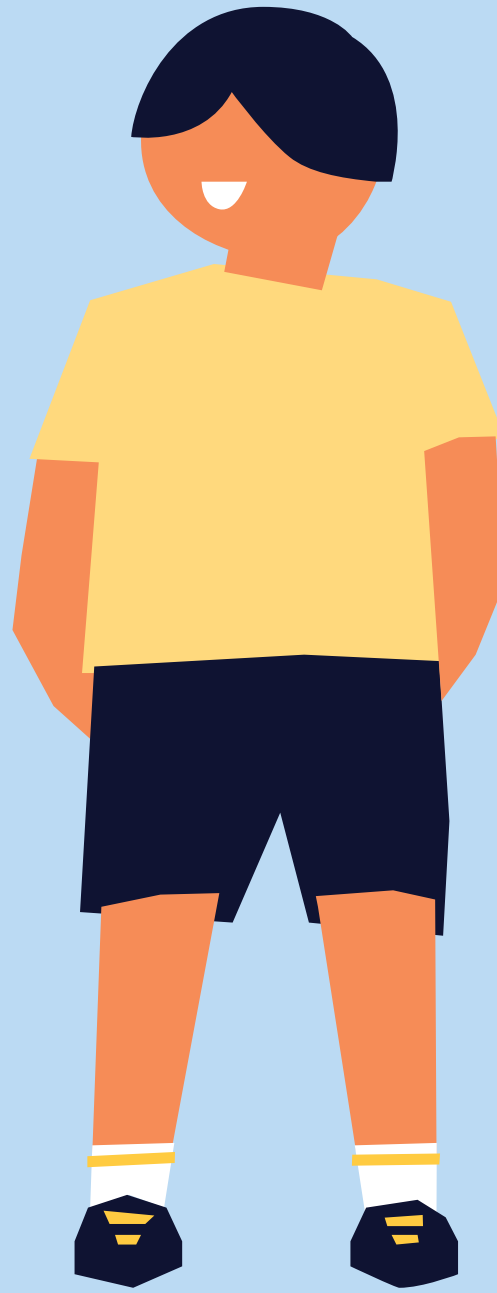
ONASSIS
ΕΙΔΙΚΗ
ΑΓΩΓΗ

3^η Κοινωνική Ιστορία – «Προετοιμασία για το αεροπορικό ταξίδι»

Ετοιμάζομαι για να πάω στο αεροδρόμιο.

Σήμερα...

- θα ντυθώ και θα πάρω την τσάντα μου
- θα πάω με ..... (συνοδό) στο αεροδρόμιο
με ..... (μεταφορικό μέσο)
- θα ταξιδέψω με το αεροπλάνο
- θα πάμε στο ..... (προορισμό)

Φοράω τα ρούχα που έχω διαλέξει.

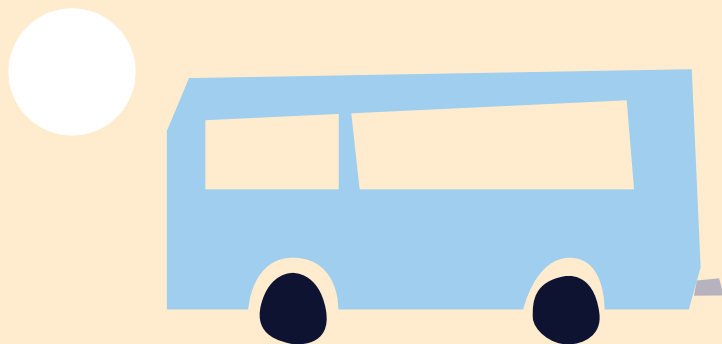
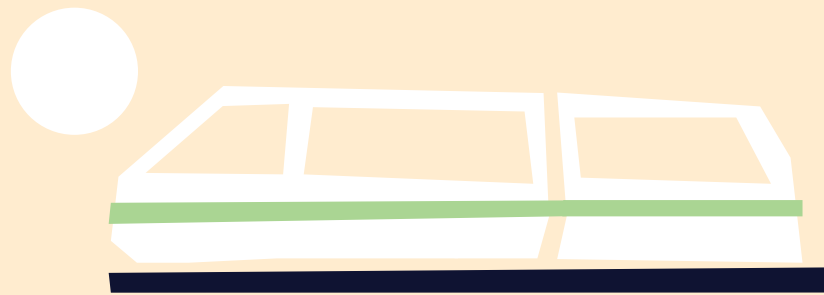
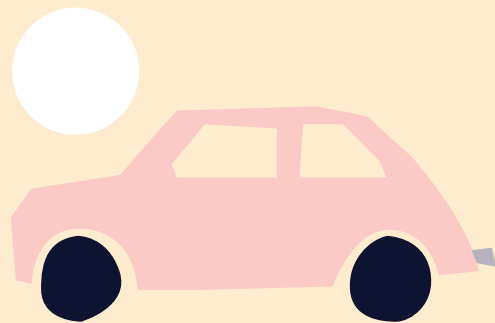
Παίρνω την τσάντα μου.

Παίρνουμε τις βαλίτσες.

Φεύγουμε από το σπίτι.

Στο αεροδρόμιο θα πάμε με .....
(μεταφορικό μέσο).

Είμαστε χαρούμενοι γιατί ετοιμαστήκαμε
για το αεροδρόμιο.

Προσοχή! Πριν φύγετε για το αεροδρόμιο:

Να έχει προηγηθεί επικοινωνία με την αεροπορική εταιρεία με την οποία θα ταξιδέψετε, με σκοπό:

- Να ενημερωθείτε για την πολιτική που ακολουθεί η εταιρεία για τους ταξιδιώτες με ΔΑΦ. Κάθε αεροπορική εταιρεία έχει δική της πολιτική.
- Να έχετε δηλώσει με σαφήνεια κατά την κράτηση του εισιτηρίου τις ανάγκες του παιδιού. Επιπλέον, να έχετε ενημερώσει αν υπάρχει έντονη δυσκολία διαχείρισης του θορύβου ή του φωτισμού.

Σε αυτή την περίπτωση, η αεροπορική εταιρεία θα ενημερώσει το αεροδρόμιο ότι θα χρειαστεί να σας παρασχεθεί συνοδεία στο αεροδρόμιο από κατάλληλα εκπαιδευμένο υπάλληλο για να διασφαλιστεί εναλλακτική διαδρομή μέχρι να φτάσετε στο αεροσκάφος.

- Τη διευθέτηση λεπτομερειών σε σχέση με το ταξίδι (π.χ. τα γεύματα του παιδιού).

ONASSIS
ΕΙΔΙΚΗ
ΑΓΩΓΗ

Ιστορία για παιδί 9 ετών με ΔΑΦ
που απαιτεί στήριξη

4^η Κοινωνική Ιστορία –
«Μετακίνηση από το σπίτι στο αεροδρόμιο»

Έφτασε η ημέρα του ταξιδιού!

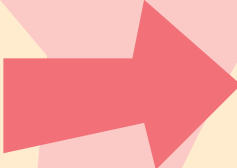
Σήμερα θα πάμε .....
με το αεροπλάνο.

Εγώ αισθάνομαι:

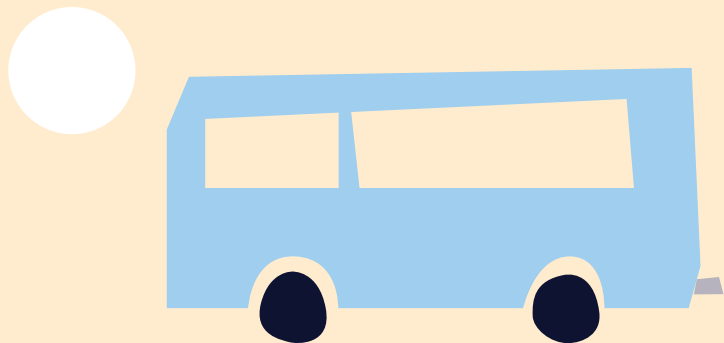
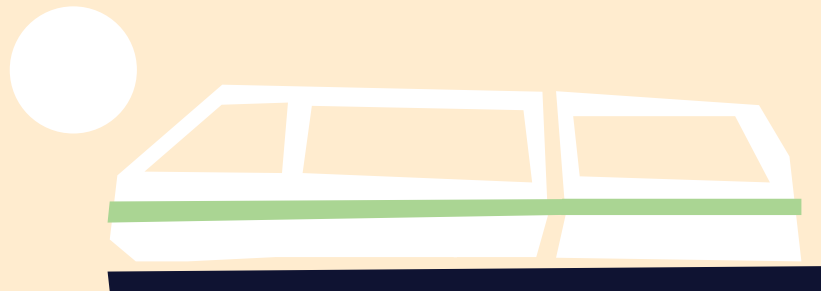
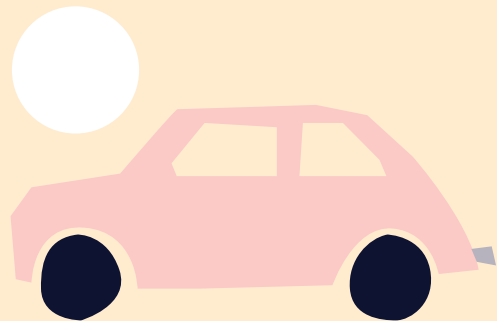

**Όταν ταξιδεύουμε με αεροπλάνο
είναι σημαντικό να είμαστε στο αεροδρόμιο
αρκετή ώρα πιο πριν.**

Το αεροπλάνο μας πετάει
στις . . . .

Αυτό σημαίνει ότι θα πάμε
στο αεροδρόμιο στις . . . .

Στο αεροδρόμιο θα πάμε με .....
(μεταφορικό μέσο).

Είναι σημαντικό να θυμάμαι:

1. Να προσέχω τα πράγματά μου

2. Να ακούω

.....

3. Εάν χρειαστώ βοήθεια να το πω

.....

Εάν καταφέρω να τα θυμάμαι, τότε θα είμαστε όλοι ασφαλείς
και θα περάσουμε ωραία στο ταξίδι μας!

Προσοχή! Μετακίνηση από το σπίτι στο αεροδρόμιο:

Είναι σημαντικό να λάβετε υπόψη σας, κατά την επιλογή μεταφορικού μέσου προς το αεροδρόμιο, ότι το παιδί πρέπει να έχει τη μικρότερη δυνατή έκθεση σε αγχογόνα ερεθίσματα πριν από την έναρξη του αεροπορικού σας ταξιδιού.

Προτείνεται –εφόσον είναι δυνατόν– η χρήση προσωπικού μεταφορικού μέσου, που περιλαμβάνει ελάχιστα ενδιάμεσα βήματα και είναι οικείο στο παιδί. Επίσης, μπορεί να γίνει χρήση μέσου μαζικής μεταφοράς, εφόσον το παιδί είναι επαρκώς εξοικειωμένο με αυτό πριν από το αεροπορικό ταξίδι.

ONASSIS
ΕΙΔΙΚΗ
ΑΓΩΓΗ

Ιστορία για Νήπιο με ΔΑΦ
που απαιτεί στήριξη

5^η Κοινωνική Ιστορία –
«Άφιξη στο αεροδρόμιο, έλεγχος εισιτηρίων (check-in)
και παράδοση αποσκευών»

Όταν φτάνουμε στο αεροδρόμιο,
μπαίνουμε μέσα από την είσοδο που γράφει:
Αναχωρήσεις

Αν έχουμε μεγάλες βαλίτσες,
τις βάζουμε σε ένα καρότσι.

Θυμάμαι: Στο αεροδρόμιο, είναι σημαντικό να μένω κοντά στη μαμά μου και να ακούω προσεκτικά τις οδηγίες της.

Θα πάμε με τη μαμά μου
να κάνουμε check-in.

Συνήθως, οι άνθρωποι περιμένουν
στη σειρά για να κάνουν check in.

Θα προσπαθήσω κι εγώ να περιμένω
με υπομονή στη σειρά
για να κάνουμε check in.

Όταν περιμένω στην σειρά για check in
Μπορώ να ...

1. ....
2. ....
3. ....

Σύντομα θα έρθει η σειρά μου για check-in.

Η μαμά μου θ' αφήσει τη βαλίτσα
για να τη βάλουν στο αεροπλάνο.

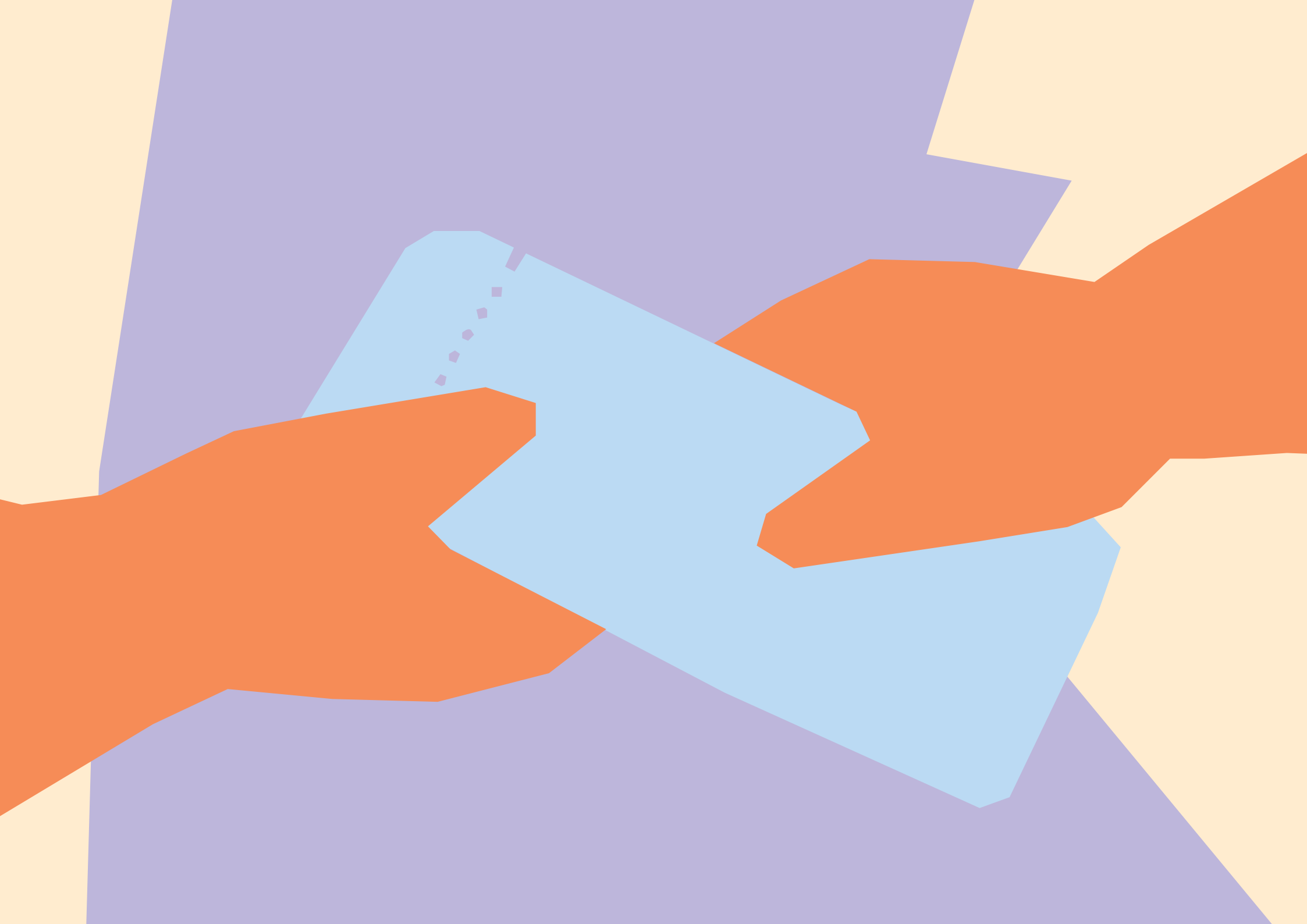

Είμαστε χαρούμενοι που κάναμε check-in.

Προσοχή!

Να θυμάστε κατά το check-in:

- Για να αποφευχθεί η αναμονή στην ουρά, μπορείτε να ζητήσετε προτεραιότητα στο check-in.
- Λάβετε υπόψη ότι τα άτομα που τυγχάνουν ιδιαίτερης μεταχείρισης, όπως τα παιδιά με ΔΑΦ, δεν επιτρέπεται να κάνουν ηλεκτρονικό check-in.
- Ενημερώστε με σαφήνεια τον/την υπάλληλο του check-in τόσο για τις ιδιαιτερότητες όσο και για τις προτιμήσεις του παιδιού, ώστε να διασφαλιστεί η όσο το δυνατόν καταλληλότερη θέση.
- Ενημερώστε τον/την υπάλληλο του check-in αν το παιδί αντιμετωπίζει κάποια δυσκολία στη διαχείριση του έντονου φωτισμού ή του θορύβου, ώστε να σας παρασχεθεί συνοδεία από κατάλληλα εκπαιδευμένο υπάλληλο και να διασφαλιστεί εναλλακτική διαδρομή.

ONASSIS
ΕΙΔΙΚΗ
ΑΓΩΓΗ

Ιστορία για παιδί 9 ετών με ΔΑΦ
που απαιτεί στήριξη.

6^η Κοινωνική Ιστορία –
«Έλεγχος Ασφαλείας – Σωματικός Έλεγχος»

Αφού πάρουμε
τις κάρτες επιβίβασης,
προχωράμε προς τον έλεγχο διαβατηρίων.

Όταν φτάσουμε εκεί, μπορεί να χρειαστεί να
περιμένουμε λίγο μέχρι να έρθει η σειρά μας.
Όταν έρθει η σειρά μας, η μαμά θα βάλει στο
ειδικό μηχάνημα τα χαρτιά μας για έλεγχο.

Τότε μπορούμε να περάσουμε προς τον έλεγχο ασφαλείας και να περιμένουμε κι εκεί μέχρι να έρθει η σειρά μας. Μπορεί να χρειαστεί να περιμένω για αρκετή ώρα.

Όταν έρθει η σειρά μου, παίρνω ένα πλαστικό καλάθι και βάζω μέσα όλα τα πράγματά μου (τσάντα, παιχνίδια, τάμπλετ, κινητό κ.α.). Αν φοράω μπουφάν, το βγάζω και το βάζω κι αυτό στο καλάθι.

Το καλάθι με τα πράγματά μας
θα περάσει μόνο του μέσα
από ένα μηχάνημα.

Εγώ τότε θα πρέπει να περάσω
μόνος μου κάτω από μία
μεταλλική πόρτα.

Έαν η μεταλλική πόρτα κάνει κάποιον ήχο, τότε ένας υπάλληλος του αεροδρομίου θα με ψάξει με τα χέρια του ή με ένα αντικείμενο που θα περάσει μπροστά από το σώμα μου.

Μπορεί ο υπάλληλος να μου ζητήσει να ανοίξω την τσάντα μου και να δει τι έχω μέσα. Όταν τελειώσει μπορώ να πάρω τα πράγματά μου και να προχωρήσω. Θυμάμαι να έχω μαζί μου τα πράγματά μου και να είμαι πάντα κοντά στη μαμά.

Όταν τελειώσει ο έλεγχος,
τότε μπορώ να πάω να πάρω τα πράγματά
μου μέσα από το καλάθι.

Η μαμά μου κι εγώ θα είμαστε
πολύ χαρούμενοι που τα έχουμε καταφέρει
ως εδώ και σε λίγο
θα μπούμε στο αεροπλάνο.

Προσοχή!

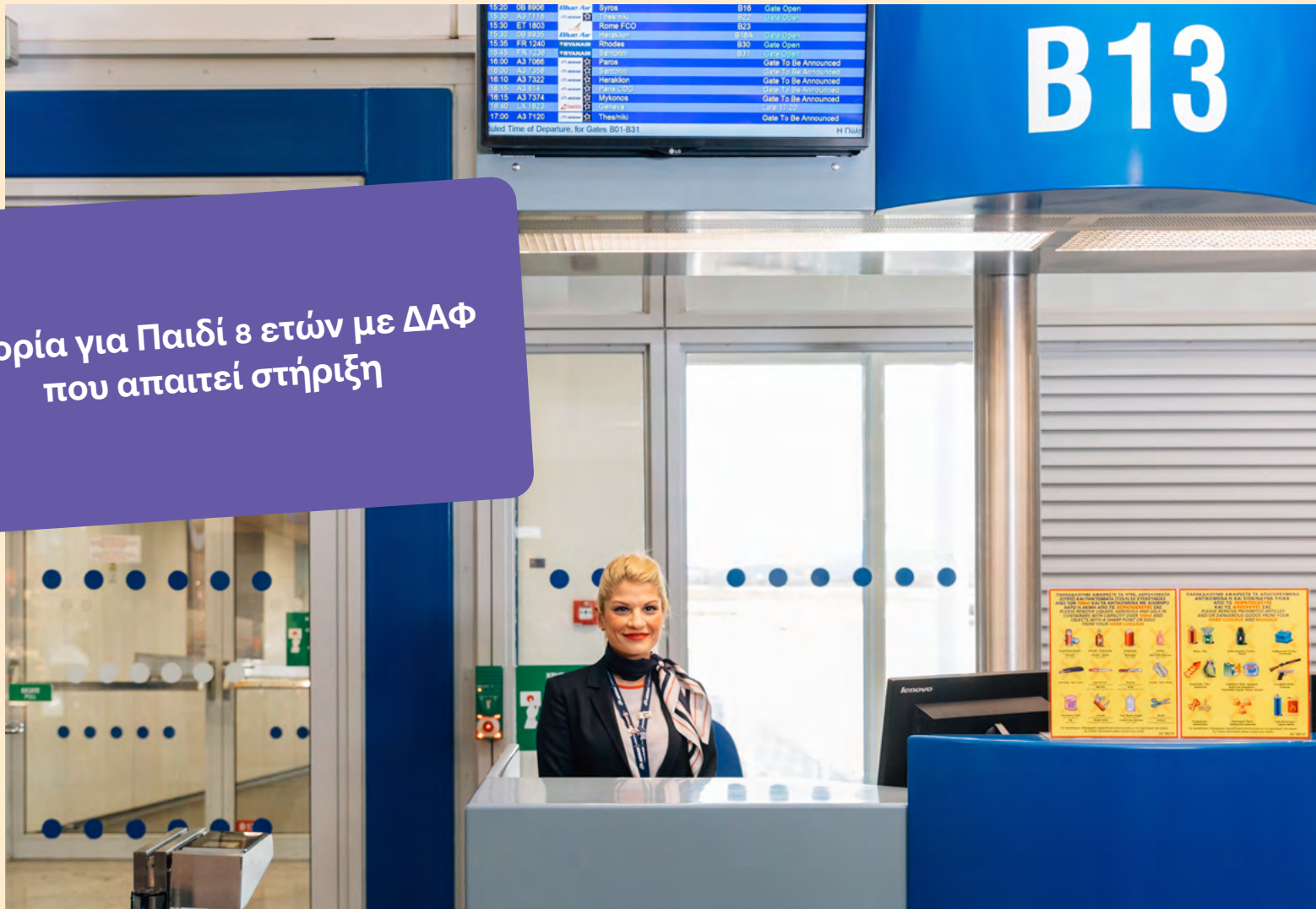
Κατά τον Έλεγχο Ασφαλείας:

- Ενημέρωση των ελεγκτών σχετικά με την προτεραιότητα στη σειρά (π.χ. να αιτηθείτε να ελεγχθείτε πρώτοι).
- Υπενθυμίστε στο παιδί εγκαίρως ότι θα χρειαστεί να αποχωριστεί όλα τα προσωπικά του αντικείμενα για λίγο, δείχνοντας τα αντίστοιχα βήματα της κοινωνικής ιστορίας.
- Θυμηθείτε να φροντίσετε ώστε το παιδί να έχει αποχωριστεί οποιοδήποτε υγρό, πριν από τη διαδικασία του ελέγχου.
- Καλό θα ήταν να έχετε κάνει προσομοίωση του σωματικού ελέγχου πριν από το ταξίδι στο σπίτι.

ONASSIS
ΕΙΔΙΚΗ
ΑΓΩΓΗ

Ιστορία για Παιδί 8 ετών με ΔΑΦ
που απαιτεί στήριξη

7^η Κοινωνική Ιστορία –
«Προσέλευση στην πύλη και αναμονή για επιβίβαση»

Μετά τον έλεγχο θα πάμε στην πύλη
(εκεί που περιμένει το αεροπλάνο).

Πριν φτάσουμε στην πύλη,
θα περπατήσουμε πολύ.
Θα δούμε και πολλά μαγαζιά.

Για να φτάσω στην πύλη,
μπορεί να χρειαστεί...

Να ανέβω ή να κατέβω
κυλιόμενες σκάλες.

Να μπω σε ασανσέρ.

Θυμάμαι:
να κρατάω προσεχτικά την τσάντα μου.
Είναι δική μου ευθύνη η τσάντα μου.

Όταν φτάσουμε στην πύλη,
καθόμαστε και περιμένουμε
μέχρι να μας καλέσουν.

Όσο περιμένω στην πύλη
μπορώ να...

Εγώ και η μαμά
είμαστε πολύ χαρούμενοι.
Σε λίγο θα μπούμε
στο αεροπλάνο.

1. ....
2. ....
3. ....

Προσοχή! Πριν την επιβίβαση στο αεροπλάνο:

- Αναζήτηση κάποιου ήσυχου χώρου εντός του αεροδρομίου, σε συνεννόηση με την αεροπορική εταιρεία.
- Ενημέρωση εταιρείας σχετικά με τη σειρά επιβίβασης στο αεροπλάνο (π.χ. να αιτηθείτε να επιβιβαστείτε πρώτοι).

ONASSIS
ΕΙΔΙΚΗ
ΑΓΩΓΗ

8^η Κοινωνική Ιστορία –
«Έλεγχος Διαβατηρίων και Επιβίβαση στο Αεροσκάφος»

Όταν έρθει η ώρα να μπούμε στο αεροπλάνο, ένας υπάλληλος κάλει τους επιβάτες να πάνε προς την πύλη.

Σταματώ αυτό που κάνω (τάμπλετ, μουσική), παίρνω τα πράγματά μου και περιμένω στη σειρά.

Όταν έρθει η σειρά μας,
η μαμά θα δείξει στον υπάλληλο
τις κάρτες επιβίβασης και
τις ταυτότητες / διαβατήριά μας.

Μετά, είμαστε έτοιμοι
να περάσουμε την πύλη
και να πάμε προς το αεροπλάνο.
Στο αεροπλάνο θα πάμε
με τη φουσούνα.

Φυσούνα

Περπατάω όπως όλοι οι επιβάτες μέσα στη φυσούνα μέχρι να φτάσω στην πόρτα του αεροπλάνου.

Στην πόρτα μας περιμένουν οι αεροσυνοδοί. Θα μας καλωσορίσουν, θα τους χαιρετήσουμε και θα μπούμε μέσα στο αεροπλάνο.

Είμαι πολύ χαρούμενος που θα μπω στο αεροπλάνο.

Προσοχή!

Στον έλεγχο διαβατηρίων και επιβίβαση στο αεροσκάφος:

- Προετοιμάστε το παιδί για το ότι ίσως χρειαστεί να διακόψει γρήγορα αυτό που κάνει, για λίγο, ώστε να επιβιβαστείτε γρήγορα στο αεροπλάνο.
- Ενημέρωση του υπαλλήλου της αεροπορικής εταιρείας σχετικά με την προτεραιότητα σας στη σειρά.
- Καλό θα ήταν, κατά την προετοιμασία του παιδιού πριν το ταξίδι, να δείξετε φωτογραφίες του αεροπλάνου και της φυσούνας.

ONASSIS
ΕΙΔΙΚΗ
ΑΓΩΓΗ

Ιστορία για Νήπιο με ΔΑΦ
που απαιτεί σημαντική στήριξη

9^η Κοινωνική Ιστορία –
«Είσοδος στο αεροσκάφος και προετοιμασία για πτήση»

Όταν μπορούμε στο αεροπλάνο, η μαμά θα βρει τις θέσεις μας.

Όταν καθίσω στη θέση μου
θα βγάλω την τσάντα μου
και θα την βάλω στα πόδια μου.

Μόλις καθίσουμε είναι σημαντικό
να δέσουμε όλοι τη ζώνη μας,
γιατί έτσι θα είμαστε ασφαλείς.

Η μαμά θα με βοηθήσει
να δέσω τη ζώνη μου.

Η μαμά θα μου δώσει την τσάντα μου
να διαλέξω τι θέλω να κάνω στο ταξίδι.
Μπορώ να...

1. ....
2. ....
3. ....

Συνήθως, μετά κατεβαίνει
μπροστά μας μία μικρή οθόνη,
που μοιάζει με τηλεόραση.

Μπορώ να παρακολουθήσω
κι εγώ το βίντεο με τις οδηγίες.

Μπορώ να συνεχίσω να ασχολούμαι με...

1. ....
2. ....
3. ....

Μια αεροσυνοδός θα έρθει
μπροστά και θα μας δείξει
τι πρέπει να κάνουμε στην πτήση.

**Είναι σημαντικό η μαμά
να παρακολουθήσει την αεροσυνοδό.
Εγώ θα προσπαθήσω να είμαι ήσυχος.**

Αν χρειαστούμε βοήθεια,
οι αεροσυνοδοί θα μας βοηθήσουν.

Εγώ και η μαμά μου είμαστε πολύ χαρούμενοι
που είμαστε έτοιμοι να ξεκινήσουμε την πτήση μας!

Προσοχή!

Να θυμάστε κατά την είσοδο στο αεροσκάφος:

Επικοινωνία και γνωριμία με το πλήρωμα του αεροσκάφους (αφού θα έχει εκ των προτέρων γίνει ενημέρωση του πληρώματος).

Οδηγίες από το Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών

Βεβαιωθείτε ότι ενημερώσατε τον Αερομεταφορέα/ Πράκτορα/Τουριστικό Πράκτορα για την ανάγκη και το είδος παροχής συνδρομής τουλάχιστον 48 ώρες πριν από τη δημοσιευμένη ώρα αναχώρησης της πτήσης

Περιγράψτε τις πραγματικές ανάγκες του επιβάτη με σαφή και ακριβή τρόπο

Προτείνεται πάντα να ζητάτε παροχή συνδρομής όταν οι ανάγκες του επιβάτη προϋποθέτουν να ακολουθηθούν εναλλακτικές ροές ταξιδιού (π.χ. ευαισθησία στο φως, το θόρυβο)

Την ημέρα του ταξιδιού σας παρουσιαστείτε εγκαίρως στο Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών είτε στα Καθορισμένα Σημεία για επιβάτες με αναπηρία και/ή μειωμένη κινητικότητα είτε στις θυρίδες ελέγχου εισιτηρίων (check - in counters) και γνωστοποιήστε την άφιξή σας πατώντας το ειδικό κουμπί που βρίσκεται στο Σημείο ή ενημερώστε τον υπάλληλο που βρίσκεται στη θυρίδα ελέγχου εισιτηρίων (check - in).

Ίδρυμα Ωνάση και Ειδική Αγωγή

Το Ίδρυμα Ωνάση μετράει ήδη πέντε χρόνια εκπαιδευτικών δράσεων στον τομέα της Ειδικής Αγωγής. Πέντε χρόνια εμπιστοσύνης από τους γονείς των παιδιών που συμμετέχουν στα εργαστήριά του και συνεχίζουν να τα στηρίζουν με την παρουσία τους.

Απώτερος στόχος για το Ίδρυμα Ωνάση, **να απελευθερώσει τις δυνάμεις παιδιών με αναπηρία**, όχι μόνο στην Αττική αλλά και σε διάφορες πόλεις σε όλη την Ελλάδα.

Και ενώ ο τρόπος αλλάζει, ο στόχος παραμένει ίδιος: να έχουν όσο το δυνατόν περισσότερα παιδιά πρόσβαση στα εργαστήρια, να ενισχύεται η συμπερίληψη και να αναπτύσσουν τις δεξιότητές τους μέσα από συνεργατικές πρακτικές. Γονείς και παιδιά να έχουν το δικαίωμα στην «απόδραση».

Για αυτό και αναπτύσσονται ουσιαστικές **δράσεις που βοηθούν τους γονείς να ανακαλύψουν νέους δημιουργικούς τρόπους να επικοινωνήσουν με το παιδί**, μέσα από τους μαγικούς δρόμους άλλοτε της μουσικής και άλλοτε της εικαστικής έκφρασης.

Παράλληλα, το Ίδρυμα Ωνάση ενώνει δυνάμεις με ακόμα περισσότερους **φορείς και σχολεία Ειδικής Αγωγής πανελλαδικά**, οι οποίοι επιθυμούν να πορευτούν σε κοινές πρωτοβουλίες. «Η μουσική αγαπάει τον αυτισμό», «έλα κι εσύ ζωγραφίζω μουσική», «η τέχνη της ανακύκλωσης» είναι μερικά μόνο από τα εκπαιδευτικά προγράμματα του Ιδρύματος Ωνάση, ενώ παράλληλα οργανώνονται και βιωματικά εργαστήρια Ειδικής Αγωγής για εκπαιδευτικούς και άτομα που δραστηριοποιούνται στο χώρο της Ειδικής Αγωγής.

Ωστόσο, στον τομέα της Ειδικής Αγωγής, οι δράσεις του Ιδρύματος Ωνάση δεν περιορίζονται στα εκπαιδευτικά προγράμματα. Εδώ και δεκαετίες, **το Ίδρυμα ενισχύει τα ειδικά σχολεία και τα τμήματα ένταξης**, με τη δωρεά βιβλίων, εξοπλισμού και εποπτικών μέσων, προκειμένου να διευκολύνει την εκπαιδευτική προσπάθεια των παιδαγωγών. Επιπλέον, στο θεσμοθετημένο από το 1978 **Πρόγραμμα Υποτροφιών** που λειτουργεί το Ίδρυμα, συμπεριλαμβάνεται ο κλάδος της Ειδικής Αγωγής για μεταπτυχιακές σπουδές και διδακτορική έρευνα σε ΑΕΙ της χώρας μας και του εξωτερικού, ενώ διαχρονικά **στηρίζει φορείς όπως η ΕΛΕΠΑΠ** στο πολύτιμο, αλλά δύσκολο έργο τους.

Συντελεστές:

Αφροδίτη Παναγιωτάκου, Διευθύντρια Πολιτισμού Ιδρύματος Ωνάση
Έφη Τσιότσιου, Εκτελεστική Διευθύντρια Ιδρύματος Ωνάση

Σύλληψη & σχεδιασμός δράσεων:

Χριστίνα Παναγιωτάκου, Υπεύθυνη Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων Ιδρύματος Ωνάση

Τμήμα Επικοινωνίας Ιδρύματος Ωνάση:

Δημήτρης Δρίβας, **Αλέξανδρος Μωρέλλας**, **Κανέλλα Ψυχογιού**

Επιστημονική υπεύθυνη του προγράμματος:

Αγγελική Γενά, Κλινική Ψυχολόγος, Καθηγήτρια Πανεπιστημίου Αθηνών

Επιστημονική ομάδα προγράμματος:

Κατίγκω Χατζηπατέρα – Γιαννούλη, Κλινική Ψυχολόγος, Καθηγήτρια Ψυχολογίας
American College of Greece, Deree College
Κατερίνα Δροσινού, Ειδική Παιδαγωγός
Άννα Κεντικελένη, Ψυχοεκπαιδευτριά
Γεωργία Παπαμιχαήλ, Ειδική Παιδαγωγός
Ιωάννης Τ. Πορφύρης, Ψυχολόγος
Εριφύλη Τσιρέμπολου, Ψυχολόγος

Επιμέλεια Κειμένων:

Βασίλης Δουβίτσας

Σχεδιασμός:

beetroot.gr

Φωτογράφος:

Πάρις Ταβιτιάν

Εκτέλεση Παραγωγής:

Alaska

Εκτελεστές Παραγωγοί:

Σταύρος Πετρόπουλος
Λεωνίδα Κωνστανταράκος

Θερμές ευχαριστίες στους συνεργάτες του Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών:

Δημήτρης Δημητρίου, Πρόεδρος Διοικητικού Συμβουλίου
Ιωάννα Παπαδοπούλου, Διευθύντρια Επικοινωνίας & Μάρκετινγκ
Χαρά Μητσotάκη, Τομεάρχης Δημοσίων Σχέσεων
Μαρίνα Παπαγεωργίου, Τομεάρχης Γραφείου Τύπου
Βιργινία Δελχανίδου, Προϊσταμένη Υπηρεσίας Επισκεπτών
Μαρία Καπράλου, Προϊσταμένη Εξυπηρέτησης Επιβατών & Ατόμων με Αναπηρία
Τέτα Πέτρουλα, Υπεύθυνη Δημοσίων Σχέσεων
Γιώργος Μπέλιος, Τομεάρχης Ελέγχου Πρόσβασης & Έκδοσης Ταυτοτήτων & Αδειών

Με την αιγίδα του **ΕΚΠΑ** και την ευγενική υποστήριξη της **Aegean Airlines**

ONASSIS
ΚΟΙΝΩΦΕΛΕΣ
ΙΔΡΥΜΑ

Υπό την αιγίδα

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Με την υποστήριξη

